

(W)ELKE LERAAR LEEST DIT?

JONGENS ZIJN SLIMMER DAN MEISJES

MYTHES DOORBREKEN EN KRITISCH LEREN DENKEN

Je hebt bij het lezen van de titel van dit artikel hopelijk je vraagtekens gezet. Je weet dat niet **alle** jongens slimmer zijn dan **alle** meisjes. Het is geen algemene waarheid. Toch heeft het je aandacht gegrepen, want je bent immers dit artikel aan het lezen. Dat was waarschijnlijk ook de gedachte van de auteurs van het boek *Jongens zijn slimmer dan meisjes*. Een controversiële titel die maakt dat mensen hun boek willen lezen.

Het boek is geschreven door drie auteurs: Pedro De Bruyckere (pedagoog en onderzoeker aan de Arteveldehogeschool in Gent), Paul Kirschner (universiteitshoogleraar onderwijspsychologie aan de Open Universiteit) en Casper Hulshof (psycholoog en docent onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht). In hun boek kijken zij kritisch naar hardnekkige mythes in het onderwijs en ontkrachten, bevestigen of nuanceren deze op basis van wetenschappelijke bewijzen. Ze dagen je uit kritisch te kijken naar wat je al weet en leggen uit waarom deze mythes zo hardnekkig zijn.

Hier zie je de behoeftepiramide van Maslow uit 1943. Dit ziet eruit als een duidelijke grafische weergave van een theorie, toch? Een theorie waar goed over nagedacht is en waar veel onderzoek naar is gedaan. Niet alleen door Maslow zelf, maar ook door andere kritische onderzoekers. Helaas. De Bruyckere, Kirschner en Hulshof vallen gelijk met de deur in huis wanneer ze inzoomen op Maslows behoeftepiramide. De theorie klopt namelijk niet, aldus de auteurs. Zo beschrijven ze hoe Maslow zijn theorie nooit in een piramidevorm heeft gegoten en hij in de jaren zeventig de behoeftehiërarchie zelfs heeft uitgebreid tot zeven elementen. Zelf laat Maslow in 1962 weten dat hij verbaasd is dat iedereen zijn theorie kritiekloos overneemt zonder hem te testen, analyseren of bekritisieren. Toch wordt de behoeftepiramide nog steeds gebruikt als kloppende theorie. Waarom nemen mensen zoveel dingen gewoon over?

Jongens zijn slimmer dan meisjes is een must voor iedereen die betrokken is bij onderwijs, van leraren en ouders tot managers en opleidingsverantwoordelijken of onderwijsbestuurders', staat op de achterflaptekst. Dat heeft volgens ons twee redenen: het boek is namelijk bedoeld als eyeopener; de lezer wordt zich bewust van zijn eigen (foutieve) kennis en kan deze hierop bijstellen, maar de belangrijkste boodschap van dit boek is zonder twijfel: blijf kritisch nadenken. Dit is eigenlijk een universele boodschap, maar in de context van dit boek relevant voor iedereen die met onderwijs te maken heeft.

Figuur 1. Behoeftepiramide van Maslow

Via: <https://24editor.com/de-piramide-van-maslow/>

In het boek worden 35 onderwijsmythes behandeld verdeeld over vier categorieën: mythes over leren, neuromythes, mythes over technologie in het onderwijs en mythes in onderwijsbeleid. In het boek komen allerlei actuele trends in het onderwijs voorbij, bijvoorbeeld de leerstijlen, meervoudige intelligentie en kleinere klassen. Hieronder zie je een kleine greep uit de mythes.

ALS JE ALLES KUNT OPZOEKEN, IS KENNIS ONBELANGRIJK

Alle kennis is tegenwoordig te vinden in de palm van je hand, ofwel je mobiele telefoon. Is het daarom nog wel nodig om leerlingen dingen te leren als hoe hoog de Mount Everest is en hoeveel 15 keer 6 is? Heeft de huidige generatie niet alle tools in handen om zelf kennis te vergaren? Alle kennis die we kinderen en jongeren op school willen meegeven, is inderdaad op het internet te vinden. Echter niet alles wat op internet staat is waar. We kunnen niet van kinderen en jongeren verwachten dat zij uit zichzelf, zonder voorkennis, zelfstandig de juiste informatie kiezen om te leren. Kirschner schreef in 1992: 'Wat we zien en begrijpen, wordt bepaald door wat we al weten, niet andersom.'

JONGENS ZIJN VAN NATURE BETER IN WISKUNDE DAN MEISJES

Deze mythe komt in de buurt van de titel. Voor velen waarschijnlijk herkenbaar. Jongens zouden beter zijn in wiskunde, meisjes beter in talen. Maar is dat ook wel echt zo? Ooit was er onderzoek dat dit beeld onderschreef, maar recenter onderzoek spreekt het juist tegen; meisjes scoren beter dan jongens op wiskunde. De auteurs stellen daarop een vervolgvraag: *waarom* behalen meisjes betere schoolresultaten? Voyer en Voyer (2014) stellen dat een combinatie van culturele en sociale factoren dit zou kunnen verklaren. Wanneer ouders wiskunde voor jongens als talent beschouwen en als inspanning voor meisjes wordt er door kinderen ook op deze manier naar het vak gekeken. Het gevolg: meisjes spannen zich meer in voor wiskunde, waardoor ze hogere resultaten behalen.

WE ZIJN GOED IN MULTITASKEN

Je hebt het vast wel eens gehoord: 'Jongeren en vrouwen kunnen goed multitasken.' De definitie: het bewust verschillende dingen tegelijk doen. Wat blijkt? Heel weinig mensen kunnen dit. Het lijkt soms of mensen verschillende dingen *tegelijk* doen, maar vaak is een van de handelingen dan een automatisme geworden. Of iemand kan heel snel schakelen tussen verschillende taken, waardoor het lijkt alsof ze twee dingen tegelijk doen.

Uit onderzoek is gebleken dat het tegelijk uitvoeren van taken zelfs leidt tot concentratieverlies, langere studietijden en slechtere prestaties, aldus Kirschner en Van Merriënboer (2013).

De schrijvers pleiten voor een door theorie (-ontwikkeling) gedreven onderwijswetenschap, waarbij de focus ligt op het *waarom* en niet enkel op wat werkt. Er is namelijk geen *one-size-fits-all*-aanpak in het onderwijs. Ze sporen je als lezer aan kritisch te blijven kijken naar de informatie die je tot je neemt en jezelf kritische vragen te stellen, bijvoorbeeld vermeldt de auteur bewijs en is hij objectief? Het boek is toegankelijk geschreven en heeft ruimte voor nuance.

Het gevaar van mythes proberen te ontcrachten, is dat juist door ze aandacht te geven ze nog meer geloofd worden dan eerst en de plank dus misgeslagen wordt. Ze halen een citaat van Cook en Lewandowsky (2011) aan waarin wordt beschreven wat je moet doen om zogenaamde *backfire effects* te vermijden en een effectieve ontmaskering te doen.

Ze geven drie tips: de focus van de weerlegging ligt op de feiten en niet op de mythe, de lezer moet expliciet gewaarschuwd worden wanneer ze een mythe lezen om verwarring te voorkomen en de weerlegging moet een alternatieve uitleg bevatten die de belangrijke kwaliteiten in de oorspronkelijke, verkeerde informatie verantwoordt (Cook & Lewandowsky, 2011, p.1).

Het lijkt ons passend ons artikel af te sluiten met dezelfde zin als waar de auteurs hun boek mee afsluiten: als iets te goed lijkt om waar te zijn, is het waarschijnlijk niet waar (p. 201).

LITERATUUR

- De Bruyckere, P., Kirschner, P. & Hulshof, C. (2021). *Jongens zijn slimmer dan meisjes: 35 mythes over leren en onderwijs* (10e druk). Leuven/Amsterdam: LannooCampus
- Kirschner, P.A. (1992). Epistemology, practical work, and academic skills in science education. *Science and Education*, 1, 273-299.
- Kirschner, P.A. & van Merriënboer, J.J.G. (2013). Do learners really know best? Urban legends education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169-183
- Voyer, D., & Voyer, S.D. (2014). Gender differences in scholastic achievement: A metaanalysis. *Psychological Bulletin*, 140, 1174-1204.

OVER DE AUTEURS

Lotte Mensink en Shirine Bousaid zijn beide junior docent-onderzoekers bij het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ, waar zij verbonden zijn aan de programma's Taalstimulering (Lotte), Interprofessionele Samenwerking (Shirine) en Professionele Identiteit (beiden). Daarnaast zijn ze medeoprichters van de tThesishelpdesk.

